

ДО ЛІТЕРАТУРНИХ ЮВІЛЕЇВ

**До 160-річчя від дня народження
Ольги Кобилянської (1863–1942)**

<http://doi.org/10.31861/pytlit2023.108.007>

УДК 821.161.2КОб.09:791

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА В КІНЕМАТОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ

Наталія Нікоряк

orcid.org/0000-0001-6658-0114

n.nikoriak@chnu.edu.ua

*Кандидатка філологічних наук, доцентка
Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Вул. Коцюбинського, 2, 58002, м. Чернівці, Україна*

Анотація. Відзначено потребу доповнення літературознавчого дискурсу актуальним питанням інтермедіальної поетики – кінорецепцією біографії та творчості Ольги Кобилянської. Акцентовано, що кіномистецтво органічно увійшло у життя й творчість буковинської авторки. Це засвідчують її автобіографії, біографічні розвідки, а також твори, що написані під кіновраженням («За ситуаціями»), або які імпліцитують кінокод у сюжету («Апостол черні»), або такі, що демонструють яскраво виражену кінематографічну поетику («Видиво», «Битва»). Підкреслено, що творчість авторки стає невід’ємною частиною кінематографічного дискурсу, який традиційно активізується щодо письменників напередодні чергового ювілею. Проаналізовані документальні фільми «Valse Brillante. Ольга Кобилянська» (2013) та «Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська» (2014) презентують рецептивну версію її біографії, створену у продуктивній співпраці кіномитців з літературознавцями. Відзначено функціональний потенціал таких біографічних фільмів, які популяризують й актуалізують творчість видатної особистості, сприяють осмисленню постаті Ольги Кобилянської як цілісного мистецького феномену.

Акцентовано на тому, що, порівняно з біографічними проектами, значно продуктивнішою постає кінорецепція творчості письменниці, що сприяє реконструюванню цілісної картини сприйняття її літературної спадщини. Фільми «Земля» (1954), «Вовчиха» (1967), «Меланхолійний вальс» (1990), «Царівна» (1994), «Природа. Фільм третій» (телесеріал «Острів любові» 1995–1996), «У неділю рано зілля копала» (2019) постають жанрово різнорідними кінотекстами, які демонструють періодичну актуалізацію уваги до творчості Гірської Орлиці в кінематографічному середовищі, зумовлену певною історичною ситуацією, черговим ювілеєм або прагненням кіномитців по-новому проінтерпретувати творчість класика.

Ключові слова: Ольга Кобилянська; інтермедіальність; кінематографічність; кінорецепція; біографія; екранізація.

Творчість Ольги Кобилянської (1863–1942), «величавої духовної квітки Буковини» (О. Гончар), займає свою унікальну нішу в українському літературному континуумі, позаяк належить до тих авторів, хто презентував новий погляд на життя та внутрішній світ особистості: «Ім'я письменниці стало знаком нового часу, засвідчивши вродання національної літератури в європейський контекст у напрямку освоєння модерністської естетики, зокрема її неоромантичного-символістського стильового поля» (Кирилюк 2013: с. 11).

У літературознавчому дискурсі як постать, так і творчість Ольги Кобилянської з поля зору наукових зацікавлень не зникає й до нині. Про це свідчать не лише наявні авторитетні праці М. Євшана, П. Филиповича, О. Бабишкіна, В. Вознюка, Т. Гундорової, І. Дзюби, Г. Левченко, І. Денисюка, М. Павлишина, С. Кирилюк, Я. Мельничук. Підтвердженням постійного зацікавлення слугують тисячі наукових розвідок, список яких щорічно поповнюється, особливо в контексті ювілейних дат (див.: Горюнова, Ткач, Ткач і Загородна 2014). В окремому методологічному зрізі аналізуються питання інтермедіальної поетики та синтезу мистецтв у творчості авторки, які досліджували Н. Венгуренко, Л. Волощук, І. Демченко, Н. Дмитренко, С. Кирилюк, Л. Кияновська, О. Мацяк, Ю. Микосянчик, Н. Науменко, Л. Полякова, О. Рисак, Т. Ткачук. Однак специфіку кінематографічної актуалізації творчості Ольги Кобилянської на

сьогодні розглянуто фрагментарно.

Мета запропонованої розвідки зумовлена потребою доповнення літературознавчого дискурсу актуальним питанням інтермедіальної поетики – кінорецепцією біографії та творчості Ольги Кобилянської, що сприяє реконструюванню цілісної картини сприйняття її літературного доробку.

Кіно в житті та творчості О. Кобилянської

Дослідниками неодноразово підкреслювалося, що Ольга Юліанівна активно захоплювалася Десятою музою, вона буквально була «залюблена в кіно» і відвідувала кіносеанси часто і, як правило, в товаристві домашніх або подруг (Панчук 1976). Відкрила для себе світ кіно, коли оселилася в Чернівцях. Чорно-біле німе зачарувало письменницю, тому на деякі сеанси ходила по два, а то й три рази:

Вона навіть виробила свій підхід до перегляду фільму. Перший раз дивилася, щоби ознайомитися з сюжетом, вдруге йшла до кінозалу, щоби придивитися грі акторів, а під час третього візиту стежила за грою тільки одного актора, який сподобався особливо (Микосянчик 2021).

І хоча письменниця була «сучасницею появи звукового кіно», проте віддавала перевагу «німим» фільмам, мотивуючи це тим, що в них «краще сприймає внутрішній стан героїв», бо розмови «затіняють виявлення глибоких душевних переживань» (Кирилюк 2018: с. 92).

Цікавила письменницю не лише фабула стрічок, але й гра виконавців, музичний супровід та співи (Каленик 1997: с. 11). Таку посилену увагу до манери гри можна пояснити юнацьким бажанням Ольги Кобилянської стати акторкою в театрі (Кобилянська 2022b: с. 323). Згодом з'явилися свої кумири в кіно – шведсько-американська зірка німого кінематографа Грета Гарбо та датчанка Аста Нільсен, портрет якої зберігається й до нині в кабінеті Ольги Юліанівни. Остання настільки зачарувала письменницю своєю грою («Кобилянській була близька й зрозуміла її гра “нутром”») (Кирилюк 2022: с. 33)), що під її враженням навіть написала повість «За ситуаціями». Так, в автобіографії «Про саму себе» авторка писала:

«За ситуаціями» я написала під вражінням гри одної великої драматичної акторки, котра тепер виступає, наколи ще живе, лише в кіно, а то Асти Нільсен. Праця мала бути і їй присвячена. <...> в тій праці стільки гарних, безсловесних, мною пережитих хвилин! У ту новелу вложила я послідні лілії своєї душі й молодих ще почувань. Характер героїні трохи несамовитий, і, як німці кажуть, «bizarrr» (хімерний) – я окреслила його до такої степені, до якої мусив би був розвинутися. Писала я ту новелу з такою силою чуття, що, викінчуючи її, я цілий вечір плакала (Кобилянська 2022b: с. 328).

Однак не лише ідейно-тематичний зріз вступає в інтермедіальний діалог з кіномистецтвом. Дослідниками підкреслюється, що кіно вплинуло на поетику повісті в цілому. Позаяк «кінематографічність» спостерігається і на рівні композиції, і в зображенні персонажів, і в мовно-стилістичному аспекті. Аналогічного впливу зазнав не лише цей текст. За словами С. Кирилюк, більшість творів О. Кобилянської «позначені виразною кінематографічністю, яка реалізується на різних зображально-виражальних рівнях» (Кирилюк 2018: с. 91). Кінематографічна поетика

органічно вписана в рамки «технічних» спроможностей і художньо-стильового потенціалу її прози й виявляє себе уже в перших новелістичних спробах (новела «Видиво» написана 22-річною авторкою в 1885 р. – ще за 10 років до появи кінематографу) (Кирилюк 2018: с. 91).

Та й інші її тексти презентують різні варіанти «несвідомого залучення й використання кінематографічних засобів і прийомів» (Кирилюк 2018: с. 91).

Кінематограф як інтермедіальний код поступово імпліцитується у тканину сюжетики творів. Зокрема, в «несправедливо забутому» й «офіційно забороненому» останньому романі авторки «Апостол черні» (1915–1936) герої роману молодий юнак Юліан Цезаревич та Ева Захарій вирушають до кінотеатру подивитися фільм «Гріхи предків» – «“штуку” добру, але зворушуючу – трагічну історію любові, падіння, загибелі зраженої дівчини у виконанні Асти Нільсен» (Микосянчик 2021). Такі кінематографічні коди (як і живописні й музичні), вплетені в тканину творів, дозволяють

«виявити смислові глибини тексту, віднайти приховані в інтрахудожніх дискурсах відтінки значень», служать «додатковим способом смислотворення» (Просалова 2014: с. 27).

Відомо також, що у 20-х рр. ХХ ст. Ольга Юліанівна докладала чимало зусиль, аби за її повістю «В неділю рано зілля копала...» на Берлінській кіностудії UFA був знятий фільм. Для цього письменниця переклала текст німецькою мовою, активно листувалася з багатьма своїми сучасниками, зібрала колекцію світлин, що згодилися б для пошуку потрібних акторів. Однак режисерів пропозиція української авторки не зацікавила (Кирилюк 2022: с. 33).

Кінематографічна актуалізація біографії

Творчість Ольги Кобилянської, як і сама її неповторна постать, у фокусі кіномитців перебували неодноразово. Проте мова йде насамперед про екранізації її текстів, натомість жодного художнього чи документального біографічного фільму радянських часів, присвячених особно письменниці, ми не знайдемо. Хоча епізодично авторка з'являлася в художній фільмах про інших відомих письменників (наприклад, «Іду до тебе» (1971) Миколи Мащенка про Лесю Українку, де роль О. Кобилянської виконала Клара Лучко).

Ситуація дещо змінилася лише в роки Незалежності, але не радикально. Відомо, що Десята муза традиційно активізується щодо письменників напередодні чергового ювілею, особливо в жанрі біографії. Так, у 2013 році до 150-річчя видатної письменниці в рамках проекту «Гра долі» від студії «ВІАТЕЛ» було презентовано п'ятисерійний документально-постановочний фільм «*Valse Brillante. Ольга Кобилянська*» (Вітер 2013). Ініціатором створення цієї стрічки й одним із авторів сценарію виступила Наталка Сопіт, яка є землячкою Ольги Юліанівни (Свентах 2013: с. 17). Кінорежисером-постановником став Василь Вітер, продюсером – Галина Криворчук. Для зйомок стрічки використані різні локації, безпосередньо пов'язані з відомою письменницею. Зокрема, продюсерка розповідала: «Ми шукали хроніку, ігрові фільми передивлялися, фотографії, які можна було використати. Відзняли музеї письменниці у Чернівцях та Димці» (Хоменко 2013). Отже,

глядач має можливість побачити фрагменти, зняті в Чернівецькому літературно-меморіальному музеї Ольги Кобилянської, в Музеї-садибі в селі Димка, в Музеї видатних діячів української культури. Для реконструкції біографічних і мистецьких фактів автори активно послуговувалися архівами Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України та документами Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного, оприявнюючи у такий спосіб відомий і маловідомий біографічний фактаж. Скористалися митці й фрагментами існуючих фільмів-екранізацій, що традиційно для документальних проєктів: «Меланхолійний вальс» режисера-постановника Бориса Савченка; «Природа» Олега Бійми; «Царівна» Сергія Туряниці.

У річищі загальної концепції проєкту кіноавтори зосередилися насамперед на приватному житті «буковинської горлиці» (*Гірська орлиця* 2013), крок за кроком розгортаючи біографічний наратив про перші романтичні почуття та розчарування ще юної авторки, про роки її літературного успіху і надій на особисте щастя після знайомства з Осипом Маковеєм, про їхню плідну співпрацю, про драматичні стосунки письменниці та її коханого, зрештою, про останні роки життя і ненаписане оповідання «Valse Brillante» (Вітер 2013). У такий спосіб окреслюючи життєвий дискурс авторки від народження до її смерті, кіномитці розкривають той непростий внутрішній світ письменниці, який стає фундаментом для її творчості, фіксують людське й творче начало у їх безпосередньому взаємозв'язку й нероздільності.

Наступного 2014 року Студією документальних фільмів презентовано стрічку «Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська», до створення якого залучили авторитетних літературознавиць, дослідниць творчості авторки – Віру Агеєву та Тамару Гундорову (Трофимчук і Корольова 2014). Головною концепцією тут постає показ буковинської письменниці як людини з «європейським мисленням», як емансипанки та ретрансляторки феміністичних ідей. Хоча сама Ольга Юліанівна про себе й казала, що закінчила «всього чотири нормальні класи» народної школи, а далі «покинена сама своїй долі» (Кобилянська 2022а: с. 303). Митці підкреслюють вагоме значення самоосвіти як ключового фактору в її біографії, що «давала сили» бути «кимось

більшим» (Трофимчук і Корольова 2014). У такий спосіб, не отримавши належної освіти, як її брати, вона заповнювала цю лауну самостійно: спочатку «перечитувала все, що мені лише в руки попадало» (Кобилянська 2022а: с. 303), а пізніше – «захоплювалася творами з соціології, політології та філософськими трактатами, шукала себе в музиці – грала на фортепіано, цитрі, дрімбі, непогано малювала і грала в театрі» (Трофимчук і Корольова 2014). Тому й письменниця вирізнялася освіченістю та широким європейським світоглядом, добре знала світову літературу та народну творчість, що сприяло формуванню самобутнього стилю письма. Т. Гундорова у своїй праці зазначила: «У власній творчості вона розгорнула основні психоідеологічні моделі, характерні для модернізму, такі як естетизм, індивідуалізм, мітологізм, фемінізм» (Гундорова 2002: с. 26). Формуючи себе як жінку нового типу, водночас Ольга Кобилянська почала писати про «нову жінку» (визначення І. Франка), яка прагне самовираження, самоідентифікації й яка стає «сама собі ціллю».

Слід згадати і ще два проєкти, присвячені Ользі Юліанівні: 2015 року в межах авторського циклу Ірини Фаріон «Велич особистості» вийшла серія під назвою «Ольга Кобилянська: та, що Землю оспівала, як силу крові» (Фаріон 2015), а в 2018 році в межах проєкту «Українська література в іменах» літературним критиком Євгенієм Стасіневичем презентовано також випуск про Ольгу Кобилянську (Стасіневич 2018).

Кінорецепція творчості

Дискурс кінорецепції творчого доробку Ольги Юліанівни значно плідніший у порівнянні з біографічними проєктами, позаяк перша екранізація датується ще серединою ХХ століття. У 1954 році на екранах глядач побачив кольоровий фільм-спектакль «Земля» обдарованого режисерського тандему Олексія Швачки (школа О. Довженка) та Амвросія Бучми, знятий на Київській кіностудії художніх фільмів (прем'єра відбулася у Чернівцях 20 вересня 1954 р.) (Швачка і Бучма 1954). Сценарій до фільму написав Олексій Швачка за однойменною соціально-психологічною повістю Ольги Кобилянської, твором, який Леся Українка назвала «гідним, щоб увійти у скарбницю світової літератури». Головні ролі у фільмі

виконали: Володимир Сокирко (Іваніка), Наталія Ужвій (Марія), Сергій Фещенко (Михайло), Тетяна Алексєєва (Анна), Павло Грубник (Сава), Валентина Безпольотова-Корнізо (Рахіра). Услід за першотекстом, «глибого психологічним і водночас реалістичним», «в якому авторка зуміла порушити проблему людини і праці, засудила рекрутчину, збагатила поетику твору, ввівши елементи романтичного, новелістичного і трагедійного мислення» (Гузар 1990: с. 133), глядач мав змогу перенестися на Буковину 1894-го року в село Димка, до обійстя заможного селянина Іваніки та його дружини Марії, познайомитися з їхніми синами – Михайлом і Савою. Зануритися у «біблійний конфлікт» між братами, по-новому презентований письменницею. Незважаючи на дещо театральну гру окремих акторів, певний ідеологічний пафос і стереотипність композиційної побудови, фільм займає свою нішу в історії екранізацій. В. Дячков підкреслював:

Фільм вийшов затиснутим у притаманні тому часові надто канонічні форми. Сьогоднішнього глядача він зацікавить хіба що акторськими роботами знаменитої Наталії Ужвій і наших чернівецьких корифеїв Володимира Сокирка, Петра Міхневича, Валентини Безпольотової (Дячков 2003: с. 3).

У 1967 році вийшов фільм-спектакль «Вовчиха» студії «Укртелефільму», що постає екранізацією п'єси Олександра Ананьєва за однойменною «новелою з народного життя» Ольги Кобилянської (Поляков 1967). Режисером стрічки став І. Поляков, оператором – О. Деряжний. Фільм був поставлений на основі вистави Чернівецького музично-драматичного театру імені О. Кобилянської, на сцені якого вона йшла з 1963 року. Головні ролі виконали провідні актори театру: Анна Янушевич (Зоя Жмут), Віктор Жихарський (Павло Жмут), Валентина Зимня (Санда), Л. Лісний (Юрко), Анатолій Піддубний (Яків). Аргументуючи вибір твору для екранізації, кінознавець О. Каленик зауважує: «Драматизм конфлікту, глибока людяність головних ідей твору, цікаве і колоритне сценічне втілення – ось що привабило у “Вовчисі” кіномитців» (Каленик 1997: с. 11).

Ключовим персонажем першотексту й, відповідно, телевистави постає заможна буковинська селянка Зоя Жмут –

«найбільш вдалий у фільмі, як і в спектаклі» образ (Каленик 1997: с. 11). Жінка поставила собі за мету, викупити землю, заставлену за борги її батьком. Для цього змушує всіх (і чоловіка, і дітей) важко працювати, щоб потім потайки відносити гроші до банку. Скупість Зої переходить усі межі, позаяк жаліє і собі «новий кептар зшити», і своїм дітям «жалує дати ліпше з'їсти та одягтись» (Поляков 1967). З її боку лунають постійні звинувачення: «розбишаки», «не цінять добра», «не доглядають його», «працюйте і дбайте» (Поляков 1967). У постійній гонитві за наживою Зоя втрачає людську подобу, перетворюючись у «вовчицю» навіть для власної родини. Вічний образ справжнього глитая та скнари тут постає в жіночій подобі – владна й одержима жагою накопичення, Зоя прагне керувати життям своїх рідних: доньку не хоче видавати за бідного кушніра, бо мріє про «зятя з полем»; синові не дозволяє одружуватися на бідній, але порядній дівчині; невістку з онуком не хоче приймати до власної хати (Поляков 1967). Найрідніші люди намагаються всіляко протистояти тиранії рідної матері-«вовчихи». За таку нелюдську поведінку, зрештою, жінка розплачується – діти покидають її, а банк описує все майно за борги. Останні кадри, коли Зоя підпалює власну хату і в напівбожевільному стані звертається до людей, вражають глядачів.

Далі на кілька десятиліть творчість Ольги Юліанівни зникне з поля зору кіномитців. Наступну кінострічку глядач побачить уже в 1990 році, коли об'єднання телевізійних фільмів «Промінь» Київської кіностудії ім. О. Довженка за мотивами оповідання, листів і щоденників Ольги Кобилянської зніме повнометражний художній фільм «Меланхолійний вальс» (Савченко 1990). Режисером стрічки став Борис Савченко, сценарій до фільму написав Василь Портяк. Тут головні ролі виконали Марина Поліщук (Софія), Світлана Круть (Ганнуся), Інна Капінос (Марта), Олег Савкін (гуцул), Георгій Морозюк (дядько Софії), Таїсія Литвиненко (пані Бранко), Раїса Недашківська (мати Софії). Головним консультантом стрічки став директор музею О. Кобилянської та автор численних праць про авторку Володимир Вознюк.

Зауважимо, що фільм постає результатом контамінації двох текстів Ольги Юліанівни – початок презентує конденсовану версію новели «Природа» (зустріч у лісі панночки Ганусі з гуцулом, їхній

інтимний зв'язок), а далі – розгорнуто історію музичної арабески «Valse Melancholique». У такий спосіб сюжетна канва однієї новели органічно перетікає в іншу, стаючи її своєрідним зачином, початком історії дівчини Ганни. Плавню змінюються й мистецькі стихії, в які занурює нас режисер – від живописності «природи» до музичності «вальсу», власне так, як це робила сама авторка:

О. Кобилянська створила нові форми психологізму, органічно вплітаючи у словесну картину образотворчу палітру і багатоголосся музики. Письменниця розширила словник художнього мовлення, зображуючи персонажів і навколишній світ у кольорах і звуках (Волощук 2017).

Ділячись думками про роботу, режисер Б. Савченко зауважував, що дуже важко було екранізувати прозу Гірської орлиці, проте «вона заповнює свою сторінку в мистецтві десятої музи» (Дячков 2003: с. 3). Головною ідеєю фільму постає сентенція – «людина не має права жити вигаданим, відчуженим життям, а учені суспільні постулати, все те, що насаджується силоміць, ведуть людину до морального краху, руйнування особистості» (Каленик 1997: с. 11).

Услід за першотвором, хронотоп фільму відтворює початок двадцятого століття, дореволюційний період. Три головні героїні, Марта, Ганна та Софія, що постають представницями української інтелігенції та втіленням жінок «нового типу», які воліють присвятити своє життя науці, культурі та мистецтву, аніж повторювати стереотипні долі більшості жінок того часу. Перед глядачем поступово розгортаються три яскраві життєві історії, водночас подібних, але й досить різних мисткинь.

Слід зауважити, що кіномитці подекуди розширюють, доповнюють першотекст, введенням різних сцен в історію кожної дівчини: з'являються епізоди прогулянки Марти з професором, підозри у його прихильності до іншої, видозмінено фінал їхньої історії – Марта виходить заміж за лікаря. Ганнусина історія стосунків із гуцулом завершується спогляданням його весілля з іншою. Загалом образ нестримної, вольової, непостійної в своїх почуттях Ганни у фільмі постає психологічно глибшим. У порівнянні з першоджерелом, Софіїна історія збережена

максимально, вона вся у стихії музики, у світі мистецтва, прагне стати піаністкою, але життя складається трагічно. Однак і в її історії окремі сцени постають доповненою рецептивною версією першотексту (відвідини Софією матері, похорон матері, зустріч дівчини з техніком), додаючи необхідного фільму динамізму та подієвості. Зауважимо, що всі зміни привнесені у першоджерело лише поглиблюють його, чіткіше окреслюють прагнення дівчат у пошуку свого щастя, бажання втілити в життя найпотемніші мрії. На цьому наголошують і критики:

Незважаючи на певну фрагментарність фільму, явні провали в монтажі, він таки вводить нас у таїну надій, страждань і духовних втрат трьох головних героїнь, у глибинну драму їх доль. <...> Кожна намагається вторувати свою життєву стежку, проте вистражданих і вимріяних ідеалів ні Марта, ні Гануся, ні Софія не досягають. <...> весь фільм пронизаний настроями відчаю і розчарування (Дячков 2003: с. 3).

90-ті роки будуть доволі плідними щодо екранізацій творчого доробку О. Кобилянської. Уже восени 1994 р. телеглядачі уважно спостерігали за мелодраматичною двадцятисерійною історією «Царівни», знятою студією «Укртелефільм» за мотивами однойменної повісті Ольги Юліанівни, позаяк «це була одна із перших таких великих телепостановок на українському телеекрані» (Довгий 2011: с. 177). Сценарій телесеріалу підготував Василь Довгий. Режисером-постановником серіалу став Сергій Туряниця, якому разом з редактором УТ-2 Валентиною Лебедевою вдалося залучити до створення телесеріалу талановитих акторів: Вікторію Малекторович, Ларису Кадирову, Наталію Лотоцьку, Олега Шаварського, Олександра Гебдовського, Мирослава Маковійчука. Важливим компонентом телесеріалу постав музичний супровід, роботу над яким здійснили звукорежисери Євген Карабанов та Наталія Скляренко. Так, у серіалі звучать композиції Шумана, Бартока, Штрауса, Брамса, Винявського, Сметани, Дворжака, Хаузера, Калачевського, Скорика (Туряниця 1994).

Проте шлях «Царівни» до телеглядача був непростим, оскільки тривав понад двадцять років. Сценарист В. Довгий детально розповів про те, як власне виникла ідея інсценізувати твір:

Задум інсценізувати повість «Царівна» у мене виник ще на початку сімдесятих років ХХ століття. У репертуарі театру (Чернівецького музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської. – *Н. Н.*) вже були вистави «Земля», «У неділю рано зілля копала» за творами Ольги Кобилянської. Вони формували вузькосоціальний образ письменниці як уболівальниці за пригноблений простий люд. Я прочитав усі твори Кобилянської і по-новому відкрив для себе її багатогранний внутрішній світ. У повісті «Царівна» вона постає зовсім іншою, ніж у творах, які радянська ідеологія і літературна критика свідомо робили «візиткою» Буковинської Орлиці. Основна фабула драматургічного твору – становлення, зростання молодій письменниці й любов між Наталією Верковичівною, дівчиною інтелігентною, високоінтелектуальною, і Василем Орядином та Іваном Марком. У «Царівні» Кобилянська прагне втілити ідеї соціальних змін через удосконалення духовного світу людини. Я поставив собі за мету показати громадськості Ольгу Кобилянську в новому ракурсі. <...> Глядачі мали пізнати нову Кобилянську як людину, від природи добру і щире серцем, освічену, з високим естетичним смаком, а найголовніше – обдаровану великим талантом (Довгий 2011: с. 175–176).

Однак численні спроби поставити п'єсу, перший варіант якої був написаний ще в 1972 році, на різних театральних сценах України (Чернівецького музично-драматичного театру імені Ольги Кобилянської, Кіровоградського музично-драматичного театру) завершувалися черговою поразкою. Аж поки в 90-ті за сприяння голови літературно-драматичної редакції УТ-2 Валентини Лебедевої не було розпочато роботу над втіленням «багатостраждальної» п'єси.

Автори фільму максимально намагалися зберегти й передати стиль письменниці, відтворити побут і традиції українського топосу, позаяк події розгортаються на Буковині початку ХХ століття. Тому кіномитці для зйомок фільму обрали село Карапчів Вижницького району Чернівецької області, де «місцеві люди з великим захопленням спостерігали, як серед копиць сіна порхала, мов пташка, чарівна молода дівчина – Вікторія Мелекторович» (Довгий 2011: с. 177).

Кінонарратив презентує оповідь про непросту долю дівчини-сироти, вихованої в родині свого дядька, яка на особистому досвіді

переконалася в жорстокості оточуючих її людей. Проте сценаристом був змінений фінал цієї історії:

Я розумів, я відчував, що доля Наталії Верковичівни мала б скластися інакше. Коли вона, горда, відмовилася від пропозиції руки і серця користолюбного Василя Орядина, здавалося, що так і залишиться дівувати весь свій вік. Але я вирішив, що маю по-іншому завершити телеверсію «Царівни»: нехай головна героїня буде щасливою, вийшовши заміж за лікаря Івана Марка, людину близьку їй по духу. Нехай вона перемаже! (Довгий 2011: с. 176).

У 1995 році у рамках 10-серійного телесеріалу «Острів любові» (1995–1996, «Укртелефільм») режисера Олега Бійми третя серія під назвою «Природа. Фільм третій» була знята «за сюжетами» однойменної ліричної новели Ольги Кобилянської (Бійма 1995). Зауважимо, що в основу кожної серії телесеріалу покладено любовно-еротичні тексти української літератури, які охоплюють часовий проміжок від середини ХІХ століття до 90-х рр. ХХ ст. Це тексти Олександра Олеся, Марко Вовчок, Марка Черемшини, Івана Франка, Гната Хоткевича, Михайла Могілянського, Михайла Коцюбинського, Володимира Винниченка, Євгена Гуцала та, як уже зазначалося, Ольги Кобилянської. Тексти об'єднані наскрізною ідеєю (показ любові як багатовимірного явища) та персонажами: на Острові Любові збираються Лицарі Любові біля труни панночки, що є для них втіленням чистоти та вірного кохання. Ця оповідь постає своєрідним обрамленням для різних вставних історій про кохання. Проте автори не обмежуються лише любовно-еротичною тематикою, позаяк у телесеріалі порушуються питання культури, мистецтва, становища жінки у тогочасному суспільстві.

Фільм пропонує оповідь про «нову», емансиповану жінку – дівчину Соломію (А. Кондаракіс), яка має абсолютно відмінні погляди на життя, стосунки, шлюб, яка прагне незалежності у взаєминах зі своїми батьками, з чоловіками.

Соломія – сильна особистість. У ній живе бажання випробувати себе, і вона це робить, то вибираючись високо в Карпати, то долаючи провалля. Той самий азарт штовхає її піти в гори разом з гуцулом,

якому вона сподобалась. Не просто сподобалась, він закохався в неї. Але для Соломії то була лише пригода. Врешті там, серед розкішної природи, «вона втратила усю свою волю» (Брюховецька 2003: с. 231).

Отже, в сюжетну канву «Острова любові» вплітається ретроспективна історія стосунків дівчини з гуцулом (грає француз Грегуар Дяг'є) на фоні мальовничої природи, яку презентує О. Кобилянська у своєму тексті. Отже, третя серія постає «візуальним прочитанням» новели, де кіномитці-реципієнти досить ретельно відтворюють ключові моменти першоджерела (сюжет, діалоги, персоніфікацію, характери), навіть ті, що у письменниці читаються лише між рядків. Чарівний світ природи та ідею природності людського ества показано надзвичайно яскраво: це не лише буйність лісу, зелень полонин, яскраве сонячне світло, незабутня колористика кадрів, а й природність людських почуттів на лоні такої природи. Ще на зорі становлення кінематографа як мистецтва кінотеоретик Річчото Канудо зауважив: поезія у цьому мистецтві ґрунтується на тому, що її героєм є не людина, а весь універсум – персонаж-природа.

Своєрідним сучасним римейком постав мелодраматичний 24-серійний телесеріал «У неділю рано зілля копала» (2019), створений на студії «Star Media» (Тіменко 2019). Авторкою ідеї виступила Ірен Роздобудько, режисером став Олександр Тіменко. Продюсерами підкреслюється, що сюжет частково запозичений з однойменної повісті Ольги Кобилянської. Однак, зауважимо одразу, ця частка дуже мала. Позаяк події серіалу відбуваються у 1993 році на Чернігівщині й більшість персонажів розмовляють російською мовою. З словами критиків, реагуючи на назву телесеріалу,

асоціативний ряд моментально підсовує картини розкішної карпатської природи та шалені шекспірівські пристрасті на її тлі. Але всі сподівання обізнаного глядача виявилися жорстоко обдуреними. Бо новий серіал, який зняла студія Влада Ряшина Star Media на замовлення «1+1», навіть близько не нагадує літературну основу (Долженкова 2019).

Можна припустити, що зміна початкової назви («Голубонько біла, голубонько чорна»), стала своєрідним PR-ходом, аби привернути

найширшу масову аудиторію до перегляду телесеріалу. Авторам знадобилося лише відоме ім'я, бренд, упізнавана фабула. Натомість знавці й поціновувачі творчості буковинської авторки після його перегляду дійсно залишаються розчарованими, позаяк, окрім контурно окресленої фабульної схеми, митці не використали нічого.

Показово, що повість «У неділю рано зілля копала» привернула увагу кіномитців знову. У компанії Film.ua за її мотивами триває робота над фільмом «Зілля» українського режисера Ярослава Войцешка («Зілля»... 2019). Сценарій до майбутньої стрічки підготувала українська письменниця, драматургиня, режисерка та сценаристка Наталія Ворожбит. Авторами зазначається, що події фільму хоча й відбуваються у ХІХ ст., проте «смісли, персонажі, їхні характери та проблеми» осучаснюються:

сюжет і атмосфера фільму будуть лише віддалено нагадувати оригінал: саспенс, містика, складна історія героїв та їхніх стосунків, легкий флер еротизму на тлі магії українських Карпат та міксу української та ромської культур – глядачу обіцяють видовище й інтелектуальне задоволення («Зілля»... 2019).

Кіномистецтво не лише органічно увійшло у життя й творчість Ольги Кобилянської, про що свідчать біографічні/автобіографічні документи та її твори, окремі з яких або написані під кіновраженням («За ситуаціями»), або імпліцитують кінокод у сюжетику («Апостол черні»), або демонструють яскраво виражену кінематографічну поетику («Видиво», «Битва»). Але й авторка та її творчість, зрештою, стають невід'ємною частиною кінематографічного дискурсу. І хоча Десята муза традиційно активізується щодо письменників напередодні чергового ювілею, документальні фільми «Valse Brillante. Ольга Кобилянська» (2013) та «Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська» (2014) зафіксували активну й досить продуктивну співпрацю кіномитців із літературознавцями. Ці фільми виконують надзвичайно важливі функції – популяризації й актуалізації видатної особистості та її творчості, сприяють осмисленню постаті Ольги Кобилянської як мистецького феномену. Ігрове кіно чекає на свого видатного режисера, який візьметься за непростий, проте надзвичайно цікавий біографічний матеріал.

Значно продуктивнішою порівняно з біографічними проектами постає кінорецепція творчості Ольги Юліанівни, що сприяє реконструюванню цілісної картини сприйняття її літературної спадщини. Фільми «Земля» (1954), «Вовчиха» (1967), «Меланхолійний вальс» (1990), «Царівна» (1994), «Природа. Фільм третій» (телесеріал «Острів любові» 1995–1996), «У неділю рано зілля копала» (2019) постають жанрово різнорідними фільмами, які демонструють періодичну актуалізацію уваги до творчості Гірської Орлиці в кінематографічному середовищі, зумовлену чи то певною історичною ситуацією, чи черговим ювілеєм, чи прагненням кіномитців по-новому проінтерпретувати творчість класика. Кожен зі згаданих фільмів потребує подальшого детального аналізу з опертям на інтермедіальну методологію.

Бійма, О. (реж.) (1995). *Природа. Фільм третій*. Укртелефільм.

Брюховецька, Л. (2003). Є вічна загадка... («Острів любові»). В: Брюховецька, Л. *Приховані фільми: Українське кіно 1990-х*. Київ: АртЕк, с. 225–237.

Вітер, В. (реж.) (2013). *Valse Brillante. Ольга Кобилянська*. ВІАТЕЛ.

Волошук, Л. (2017). Інтермедіальність як прояв міжмистецької поліфонії у новелах Ольги Кобилянської. *Синopsis: текст, контекст, медіа*, № 1 (17), с. 52–58. [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(1\)2137](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(1)2137)

Гірська орлиця (2013). *Буковинське віче*, 17 травня, № 20, с. 1, 3.

Горюнова, Н., Ткач, В., Ткач, Н. і Загородна, Н. (укл.) (2014). *Ольга Кобилянська: до 150-ї річниці з дня народження: бібліогр. покажч.* / наук. ред. Я. Мельничук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 440 с.

Гузар, З. (1990). *Ольга Кобилянська: семінарії*. Київ: Вища школа, 165 с.

Гундорова, Т. (2002). *Femina melancholica. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської*. Київ: Критика, 273 с.

Довгий, В. (2011). «Царівна» – український телеформат (Зі спогадів сценариста). *Науковий вісник Чернівецького університету*, вип. 545–546. *Слов'янська філологія*, с. 175–178.

Долженкова, І. (2019). «У неділю рано зілля копала»: у дно постукали знизу. *Детектор медіа*, 19 лютого. URL: <https://detector.media/kritika/article/144966/2019-02-19-u-nedilyu-rano-zillya-kopala-u-dno-postukaly-znyzu/> (дата звернення: 10.11.2023).

Дячков, В. (2003). У кіносвіті Гірської Орлиці. До 140-річчя від дня народження Ольги Кобилянської. *Буковина*, 19 листопада, № 91, с. 3.

«Зілля»: в Україні знімуть фільм за мотивами твору Ольги Кобилянської (2019). *Укрінформ*, 25 липня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric->

- [culture/2747719-zilla-v-ukraini-znimut-film-za-motivami-tvoru-olgi-kobilanskoj.html](https://www.facebook.com/Kobylianskamuseum/posts/307300140818560/) (дата звернення: 10.11.2023).
- Каленик, О. (1997). Ольго Юліанівно, зустрінемося на екрані. *Молодий буковинець*, 21 листопада, № 83, с. 11.
- Кирилюк, С. (2013). Світ прози Ольги Кобилянської. В: Кобилянська, О. *Зібрання творів*. У 10 т. Т. 1: Новели. Оповідання, с. 11–102.
- Кирилюк, С. (2018). Новела О. Кобилянської «Битва» в «німому кіно» української прози періоду fin de siècle. *Сучасні літературознавчі студії*, вип. 15, с. 91–96.
- Кирилюк, С. (2022). *Кобилянська від А до Я*. Львів: Видавництво Старого Лева, 72 с.
- Кобилянська, О. (2022a). Автобіографія [1903]. В: Кобилянська О. *Зібрання творів*. У 10 т. Т. 9: Щоденники. Публіцистика. Критика. Спогади. Автобіографії, с. 303–306.
- Кобилянська, О. (2022b). Про себе саму (Автобіографія в листах до проф. д-ра Степана Смаль-Стоцького). В: Кобилянська О. *Зібрання творів*. У 10 т. Т. 9: Щоденники. Публіцистика. Критика. Спогади. Автобіографії, с. 313–329.
- Микосянчик, Ю. (2021). Улюблена актриса Ольги Кобилянської. *Чернівецький літературно-меморіальний музей Ольги Кобилянської*, 2 квітня. URL: <https://www.facebook.com/Kobylianskamuseum/posts/307300140818560/> (дата звернення: 10.11.2023)
- Панчук, Е. (1976). *Гірська орлиця*. Ужгород: Карпати, 124 с.
- Поляков, І. (реж.) (1967). *Вовчиха*. Укртелефільм.
- Просалова, В. (2014). *Інтермедіальні аспекти новітньої української літератури*. Донецьк: Донну, 154 с.
- Савченко, Б. (реж.) (1990). *Меланхолійний вальс*. Творче об'єднання «Промінь». Кіностудія імені Олександра Довженка.
- Свентах, А. (2013). «Гра долі» Ольги Кобилянської: у Чернівцях покажуть фільм *Valse Brillante* про життя письменниці. *День*, 15–16 листопада, № 209–210, с. 17.
- Стасіневич, Є. (2018). Ольга Кобилянська. *WiseCow. Українська література в іменах*, 10 червня. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wEXvA0qOt84> (дата звернення: 10.11.2023)
- Тіменко, О. (реж.) (2019). *У неділю рано зілля копала*. Star Media.
- Трофимчук, Т. (авт.) і Корольова, І. (реж.) (2014). *Бути сама собі ціллю. Ольга Кобилянська*. Документальний фільм. Національна телекомпанія України. Студія документальних фільмів. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ayMzXGDdb> (дата звернення: 10.11.2023).
- Турияница, С. (реж.) (1994). *Царівна*. Укртелефільм.

- Фаріон, І. (2015). Ольга Кобилянська: та, що Землю оспівала, як силу крові. *Велич особистості*, 48 студія. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yiBB7EAuuOw> (дата звернення: 10.11.2023)
- Хоменко, В. (2013). «У 70 років Кобилянська стала фанаткою німого кіно» – про письменницю знімають першу документалку. *Gazeta.ua*, 27 лютого. URL: <https://gazeta.ua/articles/culture/u-70-rokiv-kobilyanska-stala-fanatkoyu-nimogo-kino-pro-pismennicyu-znimayut-pershu-dokumentalku/484627?mobile=true> (дата звернення: 10.11.2023).
- Швачка, О. і Бучма, А. (реж.) (1954). *Земля*. Київська кіностудія художніх фільмів.

OLHA KOBYLIANSKA IN THE CINEMATOGRAPHIC DISCOURSE

Nataliia Nikoriak

orcid.org/0000-0001-6658-0114

n.nikoriak@chnu.edu.ua

*Department of World Literature and Theory of Literature
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
2 Kotsiubynsky Street, 58002, Chernivtsi, Ukraine*

Abstract. The article emphasizes the need to supplement the literary discourse with the topical issue of intermedia poetics, namely the film reception of the biography and works of Olha Kobylanska. It is noted that cinematography had an organic impact on the life and works of the Bukovynian author. This is evidenced by her autobiographies, biographical studies, as well as the works written under the impression of cinema (“By Situations”), or which imply the cinema code in the plot (“Black Apostol”), or those that demonstrate a pronounced cinematic poetics (“Ghost”, “Battle”). The poetry and prose of the author are mentioned to become an integral part of the cinematographic discourse, that is traditionally activated in relation to writers on the eve of their anniversary. The analyzed documentaries “Valse Brillante. Olha Kobylanska” (2013) and “To be one’s own goal. Olha Kobylanska” (2014) present a receptive version of her biography, created in a productive collaboration of filmmakers and literary critics. The functional potential of the biographical films, that popularize and actualize the works of this outstanding personality, contribute to the full understanding of Olha Kobylanska as a complete artistic phenomenon. Emphasis is placed on the fact that compared to biographical projects, film reception of the writer’s works is significantly more productive, which contributes to the reconstruction of a holistic perception of her literary heritage. The films “Earth” (1954), “The Wolfhound” (1967), “The Melancholic Waltz” (1990), “The Princess” (1994), “Nature. The third film” (television series “The Island of Love” 1995–1996),

“Early on Sunday, I dug a potion” (2019) are the film texts of different genres that demonstrate the occasional attention to the works by Kobylianska in the cinematic environment, due to a certain historical situation, another anniversary or the desire of filmmakers to reinterpret the works of the classic.

Keywords: Olha Kobylianska; intermediality; cinematography; film reception; biography; screen adaptation.

References

- Biima, O. (dir.) (1995). *Pryroda. Fil'm tretii* [Nature. The third film]. Ukrteofil'm. (in Ukrainian).
- Briukhovetska, L. (2003). Ie vichna zahadka... (“Ostriv liubovi”) [There is an eternal mystery... (“The Love Island”)]. In: Briukhovetska, L. *Prykhovani fil'my: Ukraïnske kino 1990-kh.* Kyiv : ArtEk, pp. 225–237. (in Ukrainian).
- Viter, V. (dir.) (2013). *Valse Brillante. Ol'ha Kobylians'ka* [Valse Brillante. Olha Kobylianska]. VIATEL. (in Ukrainian).
- Voloshuk, L. (2017). Intermedial'nist' iak proiav mizhmystets'koi polifonii u novelakh Ol'hy Kobylians'koï [Intermediality as the aspect of interart counterpoint in the short stories of Olha Kobylianska]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, № 1 (17), pp. 52–58. (in Ukrainian). [https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017\(1\)2137](https://doi.org/10.28925/2311-259X.2017(1)2137)
- Hirs'ka orlytsia [Hirska Orlytsia] (2013). *Bukovyns'ke viche*, 17 May, no. 20, p. 1, 3. (in Ukrainian).
- Horiunova, N., Tkach, V., Tkach, N. and Zahorodna, N. (comp.) (2014). *Ol'ha Kobylians'ka: do 150-ï richnytsi z dnia narodzhennia : bibliohr. pokazhch.* [Olha Kobylianska: to the 150th anniversary of her birth : bibliography]. Chernivtsi : Chernivets'kyi nats. un-t, 440 p. (in Ukrainian).
- Huzar, Z. (1990). *Ol'ha Kobylian'ka : seminarii* [Olha Kobylianska : seminary]. Kyiv : Vyshcha shkola, 165 p. (in Ukrainian).
- Hundorova, T. (2002). *Femina melancholica. Stat' i kul'tura v hendernii utopii Ol'hy Kobylians'koï* [Femina melancholica. Gender and culture in Olha Kobylianska's gender utopia]. Kyiv : Krytyka, 273 p. (in Ukrainian).
- Dovhyi, V. (2011). “Tsarivna” – ukraïns'kyi teleformat (Zi spohadiv stsenarysta) [“The Princess” – Ukrainian TV format (From the memoirs of screenwriters)]. *Naukovyi visnyk Chernivets'koho universytetu*, iss. 545–546. Slovians'ka filolohiia, pp. 175–178. (in Ukrainian).
- Dolzhenkova, I. (2019). “U nediliu rano zillia kopala”: u dno postukaly znyzu [“Early on Sunday, I dug a potion”: there was a knock at the bottom from below]. *Detektor media*, 19 February. (in Ukrainian). URL: <https://detector.media/kritika/article/144966/2019-02-19-u-nedilyu-rano-zillya-kopala-u-dno-postukaly-znyzu/> (accessed: 10.11.2023).
- Diachkov, V. (2003). U kinosviti Hirs'koï Orlytsi. Do 140-richchia vid dnia narodzhennia Ol'hy Kobylians'koï [In the film world of Hirska Orlytsia. To

- the 140th anniversary of the birth of Olha Kobylianska]. *Bukovyna*, 19 November, no. 91, p. 3. (in Ukrainian).
- “Zillia”: v Ukraïni znimut’ fil’m za motyvamy tvorû Ol’hy Kobylianskoiï [“Potion”: a film based on the work of Olha Kobylianska will be shot in Ukraine] (2019). Ukrinform, 25 July. (in Ukrainian). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2747719-zilla-v-ukraini-znimut-film-za-motivami-tvoru-olgi-kobilianskoi.html> (accessed: 10.11.2023).
- Kalenyk, O. (1997). Ol’ho Iulianivno, zustrinemos’ na ekrani [Olha Yulianivna, see you on the screen]. *Molodyi bukovynets’*, 21 February, no. 83, p. 11. (in Ukrainian).
- Kyryliuk, S. (2013). Svit prozy Ol’hy Kobylianskoiï [The world of Olha Kobylianska’s prose]. In: Kobylianska, O. *Zibrannia tvoriv*. In 10 vols. Vol. 1. Novely. Opovidannia, pp. 11–102. (in Ukrainian).
- Kyryliuk, S. (2018). Novela O. Kobylianskoiï “Bytva” v “nimomu kino” ukraïnskoiï prozy periodu fin de siècle [Olha Kobylianska’s short story *The Battle* in the silent film of Ukrainian fiction of the fin de siècle]. *Suchasni literaturoznavchi studii*, iss. 15, pp. 91–96. (in Ukrainian).
- Kyryliuk, S. (2022). *Kobylianska’ka vid A do Ia* [Kobylianska from A to Ya]. Lviv : Vydavnytstvo Staroho Leva, 72 p. (in Ukrainian).
- Kobylianska, O. (2022a). Avtobiohrafiiia [1903] [Autobiography [1903]]. In: Kobylianska, O. *Zibrannia tvoriv*. In 10 vols. Vol. 9. Shchodennyky. Publitsystyka. Krytyka. Spohady. Avtobiohrafiiï, pp. 303–306. (in Ukrainian).
- Kobylianska, O. (2022b). Pro sebe samu (Avtobiohrafiiia v lystakh do prof. d-ra Stepana Smal’-Stots’koho) [About myself (Autobiography in letters to Prof. Dr. Stepan Smal-Stotsky)]. In: Kobylianska, O. *Zibrannia tvoriv*. In 10 vols. Vol. 9. Shchodennyky. Publitsystyka. Krytyka. Spohady. Avtobiohrafiiï, pp. 313–329. (in Ukrainian).
- Mykosianchyk, Yu. (2021). Uliublena aktrysa Ol’hy Kobylianskoiï [Olha Kobylianska’s favorite actress]. *Chernivets’kyi literaturno-memorial’nyi muzei Ol’hy Kobylianskoiï*, 2 April. (in Ukrainian). URL: <https://www.facebook.com/Kobylianskamuseum/posts/307300140818560/> (accessed: 10.11.2023).
- Panchuk, E. (1976). *Hirs’ka orlytsia* [Hirska Orlytsia]. Uzhhorod : Karpaty, 124 p. (in Ukrainian).
- Poliakov, I. (dir.) (1967). *Vovchykha* [The Wolfhound]. Ukrteofil’m. (in Ukrainian).
- Prosalova, V. (2014). *Intermedial’ni aspekty novitn’oiï ukraïnskoiï literatury* [Intermedia aspects of modern Ukrainian literature]. Donetsk : Donnu, 154 p. (in Ukrainian).
- Savchenko, B. (dir.) (1990). *Melankholiinyi val’s* [The Melancholic Waltz]. Tvorche obiednannia “Promin’”. Kinostudiia imeni Oleksandra Dovzhenka. (in Ukrainian).

- Sventakh, A. (2013). “Hra doli” Ol’hy Kobylians’koï: u Chernivtsiakh pokazhut’ fil’m *Valse Brillante* pro zhyttia pys’mennytsi [“The Game of Fate” by Olha Kobylianska: the film *Valse Brillante* about the life of the writer will be shown in Chernivtsi]. *Den’*, 15–16 Movember, no. 209–210, p. 17. (in Ukrainian).
- Stasinevych, Ye. (2018). Ol’ha Kobylians’ka [Olha Kobylianska]. *WiseCow. Ukraïns’ka literatura v imenakh*, 10 June. (in Ukrainian). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wEXvA0q0t84> (accessed: 10.11.2023).
- Timenko, O. (dir.) (2019). *U nediliu rano zillia kopala* [Early on Sunday, I dug a potion]. Star Media. (in Ukrainian).
- Trofymchuk, T. (aut.) and Korolova, I. (dir.) (2014). *Buty sama sobi tsilliu. Ol’ha Kobylians’ka* [To be one’s own goal. Olha Kobylianska]. Natsional’na telekompaniia Ukraïny. Studiia dokumental’nykh fil’miv. (in Ukrainian). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9ayMzXGDdbs> (accessed: 10.11.2023).
- Turianytsia, S. (dir.) (1994). *Tsarivna* [The Princess]. Ukrteofil’m. (in Ukrainian).
- Farion, I. (2015). Ol’ha Kobylians’ka: ta, shcho Zemliu ospivala, iak sylu krovny [Olha Kobylianska: the one who chanted the Earth as the power of blood]. *Velych osobystosty*. (in Ukrainian). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yiBB7EAuuOw> (accessed: 10.11.2023).
- Khomenko, V. (2013). “U 70 rokiv Kobylians’ka stala fanatkoïu nimoho kino” – pro pys’mennytsiu znimaiut’ pershu dokumentalku [“At the age of 70, Kobylianska became a fan of silent films” – the first documentary about the writer is being filmed]. *Gazeta.ua*, 27 February. URL: <https://gazeta.ua/articles/culture/u-70-rokiv-kobilyanska-stala-fanatkoïu-nimogo-kino-pro-pismennicyu-znimayut-pershu-dokumentalku/484627?mobile=true> (accessed: 10.11.2023). (in Ukrainian).
- Shvachka, O. and Buchma, A. (dir.) (1954). *Zemlia* [Earth]. Kyïvs’ka kinostudiia khudozhnikh fil’miv. (in Ukrainian).

Suggested citation

Nikoriak, N. (2023). Ol’ha Kobylians’ka v kinematohrafichnomu dyskursi [Olha Kobylianska in the Cinematographic Discourse]. *Pitannâ literaturoznavstva*, no. 108, pp. 7–27. (in Ukrainian). <http://doi.org/10.31861/pytlit2023.108.007>

Стаття надійшла до редакції 15.11.2023 р.

Стаття прийнята до друку 15.12.2023 р.